

Charta europea da linguas

Il Cussegl d'Europa sustegn il rumantsch sco lingua regionala e minoritara

DA MARTIN CABALZAR

■ **Era la Svizra ha ratifitgà la Charta da linguas regionalas e minoritaras ed è uschia obligada liantamain da protegger e promover il rumantsch. Da la gruppa d'experts independents che ha d'examinar schebain las stipulaziuns fixadas en la «Charta» vegnian era resguardadas ed exequidas fa era la Rumantscha Anna Alice Dazzi part.** Il Cussegl d'Europa è vegnì fundà l'onn 1949 sco organisaziun politica. Oz fan radund 50 stadis europeics part da questa organisaziun cun sedia permanenta a Strassburg. Las finamiras dal Cussegl d'Europa èn la proteccziun dals dretgs umans ed il sustegn da la democrazia. Plinavant vul el promover la schientscha communabla per la cultura e l'identitad europeica. Il cussegl d'Europa s'engascha era per la proteccziun da las minoritads en l'Europa. La Svizra applitgescha dus decrets dal Cussegl d'Europa che tractan tranter auter la situaziun dal rumantsch. La «Charta europeica da las linguas regionalas e minoritaras» e la «Convenziun per protegger las minoritads nazionalas».

Situaziun da las singulas linguas n'è betg cumparegliabla

La situaziun dals linguatgs regiunals e minoritars è fitg differenta en ils differents pajais europeics. Perquai che mintga singula da questas linguas furma in cas singul, uschia che la Charta da linguas renunzia da stipular obligaziuns unifitgadas per tut ils stadis. Enstagl da quai proponan ins 68 mesiras da las qualas ils stadis che han ratifitgà il contract ston eleger almain 35. Sco er autras convenziuns dal Cussegl d'Europa persequitescha la Charta ina finamira dubla. Per l'ina èsi in instrument da controlla per sasez, per l'autra ina giunta d'experts independents

Anna Alice Dazzi è vegnida nominada dal cussegl d'Europa en la giunta dals experts independents per valetar la situaziun dals linguatgs regiunals e minoritars. FOTO T. DEFFILLA

che consista mintgamai dad in commemor per stadi che ha ratifitgà ils contracts. Quels commembers vegnan nominads dal comité dals ministers. Questa giunta neutrala ha cunzunt l'incumbensa da analisar ed examinar ils rapports sutta-mess dals stadis commembers e quai cunzunt sin fundament d'infurmaziuns da las organisaziuns pertutgadas che na fan betg part da las regenzas. Sche quai è necessari sa la giunta d'experts er instradar atgnas retschertgas.

Dacurt ha gì lieu a Strassburg la conferenza giubilara «10 onns proteccziun da minoritads naziunalas e dals linguatgs regiunals e minoritars». Cun questa chaschun han ins examinà ils effects concrets da la Charta en la pratica da mintga di en ils differents pajais.

Status giuridic confortabel – mancanzas tar l'implementaziun

Sco quai che *Anna Alice Dazzi*, la suletta represchentanta da la Svizra en questa giunta d'experts independents, sa tradir

a La Quotidiana, hajan ils experts constatà ch'il rumantsch sco linguatg minoritar haja cuntanschì in aut grad areguard il status giuridic. La promoziun dal rumantsch saja fixada tant en la constituziun federala e chantunala. Da nov dispona era tant la confederaziun sco il chantun d'ina lescha da linguas. La gruppa d'experts vegnia la proxima giada perquai cunzunt ad examinar tge effects concrets che quella haja la finala en la pratica da las administraziuns chantunalas, regiunals e communalas.

Era per il delegà chantunal per dumondas da linguas *Ivo Berther* è la Charta da linguas in bun sustegn d'ordaiifer per la promoziun dal rumantsch. Sper la confederaziun è er il chantun obligà da dar periodicamain rapport davart las mesiras realisadas e da tschentar prioritads per ils proxims onns. Ils experts d'ordaiifer giuditgeschien a moda gigina e senza pregiudizis la situaziun, uschia che lur recumondaziuns sajan la finala in bun mussavia co proceder en l'avegnir.